Exempel på gångformigt uppträdande hälleflinta

A. Sjögren

To cite this article: A. Sjögren (1872) Exempel på gångformigt uppträdande hälleflinta, Geologiska Föreningen i Stockholm Förhandlingar, 1:5, 86-88, DOI: [10.1080/11035897209443819](https://doi.org/10.1080/11035897209443819)

To link to this article: <http://dx.doi.org/10.1080/11035897209443819>

Published online: 06 Jan 2010.

Submit your article to this journal [↗](#)

Article views: 5

View related articles [↗](#)

salt ($\text{Ca}^3\ddot{\text{P}}$), samt kloreu såsom klorcalcium och öfverskottet af kalk såsom fluorcalcium, hvilket är sannolikt, då mineralet ger tydliga fluorreaktioner, erhåller mineralet följande sammansättning:

Basisk fosforsyrad kalk.....	= 70,30
Basisk arseniksyrad kalk.....	= 0,41
Klorcalcium.....	= 0,19
Fluorcalcium.....	= 14,04
Kolsyrad kalk.....	= 2,43
Kolsyrad talk.....	= 4,76
Kolsyrad manganoxidul.....	= 0,89
Jernoxidoxidul.....	= 1,20
Lerjord.....	= 1,11
Vatten.....	= 2,70
I saltsyra ölost.....	= 1,15
	99,18.

På en equivalent klor- och fluorcalcium kommer $1\frac{1}{4}$ eq. basisk fosforsyrad kalk. Som dock provet, som analyserades, icke var rent och tydligen hade undergått en viss sönderdelning, torde man icke af denna analys med säkerhet kunna bestämma mineralets formel.

Fästes intet afseende vid de kolsyrade salterna skulle formeln blifva:

Det i klorvätesyra ölösta innehöll hufvudsakligen kiselsyra. Kall utspädd ättiksyra utdrager de kolsyrade salterna. Utspädd salpetersyra (1 syra med 10 vatten) löser mineralet med lemnig af en återstod, som vägde 2,70 procent och innehöll mycket fluorcalcium.

SJÖGREN, A. *Exempel på gångformigt uppträdande hälleflinta.*

Det är känt, att hälleflintan å Dannemora grufvefält förekommer under många vexlande former. Der finnes randig hälleflinta, tät hälleflinta och kvartsprickig hälleflinta. Under en grufbefaring derstädes sistlidne höst hade jag tillfälle att i »södra Silfbergsgrufvans fältort i söder» iakttaga, att en af tät grund-

massa bestående hälleflinta der förekommer gångformigt afskärande de nära lodrätt stående och med tydlig randning försedda kalklagren, hvilka, såsom vanligt å fältet, äro uppblandade mer eller mindre med granat- och pyroxenarter i smalare och bredare band. Se vidstående figur.

A. ERDMANN anför i »Beskrifning öfver Dannemora jernmalmsfält», K. Vet.-Ak. Handl. 1850, de olika hälleflintorna vid Dannemora och upptager dervid:

a) Den lagerformiga hälleflintan, hvari jernmalmsdepositionerna finnas inneslutne, och som stundom öfvergår i den från dessa grufvor så väl bekanta randiga hälleflintan, en omvexling af olika fär-

a) Kornig kalksten med tydlig randning.
b) Tät hälleflinta.

gade hälleflintor i tunnare eller tjockare lager. »Denna sednare förekommer lagervis i kalk».

b) Liggande eller sväfvande hälleflintskölar, som afskära malmen och intill denna äro begränsade af chlorit, samt delvis ersättas af samma mineral. Dessa betraktades såsom utlöpare i olika riktningar från den omgifvande lagerformiga hälleflintan. Derom yttras sid. 48: »Dessa skölar af chlorit och hälleflinta äro uppenbarligen inga verkliga gångar, utan ifyllningar mellan malmstockens afsöndringsytor, samt utan tvifvel bildade liktidigt eller nära liktidigt med denna.»

Den i södra Silfbergsgrufvan lagren afskärande hälleflintan är tät, gråaktig, med insprängda korn af svafvelkis, temligen förklyftad och på afsöndringsytorna öfverdragen med en chlorithinna.

Det kan icke nekas, att en viss analogi förefinnes emellan den vid Dannemora tillhoppa med chlorit uppträdande hälleflintan och de på andra grufvefält (t. ex. Falun och Persberg) uppträdande, malmlagren öfvertvärande, s. k. trappgångarne, hvilka, såvidt jag känner, icke närmare blifvit undersökta. Man har antagit dem vara dioriter eller diabaser, men de synas med mera sannolikhet bestå af chlorit- eller hornblendearter, hvilka tillkommit efter det att malmlagren intagit sin nuvarande ställning,

men i afseende på sina kemiska beståndsdelar dock äga ett visst beroende af malmlagren med dess omgifvande gång- och bergarter.

NAUCKHOFF, G. *Kopparhaltig Geokronit från Björkskogsnäs.*

Vid Björkskogsnäs kalkbrott, beläget i Grythytte socken af Örebro län, vid Svartelfvens utlopp ur sjön Torrvärpen, förekomma i en finkristallinisk dolomit åtskilliga för denna bergart ovanligare accessoriska mineralier.

Främsta rummet bland dessa intager ett svart, glänsande, derbt mineral, insprängdt i mindre partier och vanligen omgifvet af ett blått eller grönt omhölje af *kopparlazar* eller *malachit*, och som vid analys visade sig vara en ovanligt kopparhaltig *geokronit*.

För att befria mineralet från vidhängande dolomit behandlades pulvret med ättiksyra.

Analysen gaf:

Bly	57,95 %
Koppar.....	5,93 %
Jern	0,11 %
Antimon.....	17,33 %
Svafvel.....	17,73 %
	99,05

hvaraf erhålles formeln:

Mineralet är fullkomligt derbt, nästan svart, glänsande, o-genomskinligt. Pulvret svart. Brottet ojemnt, skåligt. Egentliga vigten = 6,26.

För blåsrör smälter lätt och ger reaktion för bly, koppar, antimon och svafvel.

Dessutom förekomma *zinkblende*, *grammatit* och finfjällig *talk*. Stundom är bergarten färgad intensivt blå eller grön af de genom geokronitens sönderdelning bildade kopparkarbonaterna.